

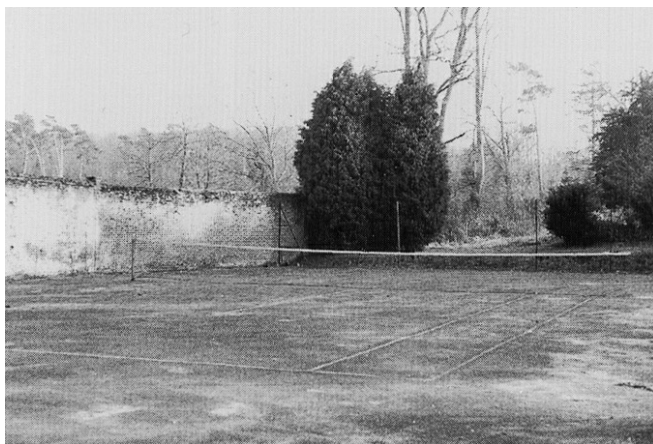

I slutet av september 1970, strax innan jag skulle tillträda min tjänst i Norwich i östra England, åkte Clara och jag ut till Hingham på jakt efter någonstans att bo. Mellan fält, utmed häckar, under utskjutande ekar, förbi en del spridd bebyggelse går vägen bortåt femton *miles* genom landet innan Hingham äntligen blir synligt med sina omaka gavlar, tornet och trädkronorna som nätt och jämnt skjuter upp över slätten. Stora torget, omringat av tigande fasader, var tomt, men vi behövde inte lång stund för att hitta det

hus som förmedlaren hade tipsat oss om. Det var ett av de största på orten och låg vid en tyst gata, dolt bakom en manshög mur och ett tätt buskage av järnek och portugisisk lagerhägg som vuxit in i varandra, inte långt från kyrkan inne på sin gräsbevuxna kyrkogård med skotska pinjer och idegranar. Vi vandrade utför den svagt sluttande infarten som gick i en vid sväng och över planen framför huset som var jämnt täckt med fint grus. På höger hand, bakom stallen och vagnslidren reste sig högt mot den klara hösthimlen ett bokbestånd med en kråkkoloni vilken nu, tidigt på eftermiddagen, var övergiven, bona mörka fläckar under lövtaket som knappt rörde sig. Den breda, liggande fasaden på huset i nyklassisk stil var övervuxen med vildvin, porten svartmålad. Flera gånger bankade vi på med portklappen, en svängd fiskkropp av mässing, utan att något liv förmärktes inne i huset. Vi backade en bit. Rutorna i de tolvdelade fönstren tycktes alla vara av mörkt spegelglas. Det såg inte ut att bo någon här. Och jag kom att tänka på det där lantstället i Charente som jag åkte ut till en gång från Angoulême och framför vilket två galna bröder, den ene deputerad, den andre arkitekt, under decenniernas planerings- och konstruktionsarbeten hade uppfört fasaden till slottet i Versailles, en fullkomligt ändamålslös fast på avstånd mycket imponerande kuliss vars fönster hade varit lika blanka och blindade som fönstren i det hus vi nu stod framför. Vi skulle säkert ha åkt därifrån med oförrettat ärende om vi inte med en av dessa flyktigt utbytta blickar intalat varandra mod att åtminstone ta en titt på trädgården först. Försiktigt gick vi runt huset. På norrsidan hade tegelpannorna blivit gröna, väggarna var delvis täckta av vitfläckig murgröna, och en mossbelupen gångstig ledde förbi köksingången och vedskjulet genom djupa skuggor och slutligen, som ut på en scen, till en stor terrass med stenbalustrad nedanför vilken en stor kvadratisk gräsplan sträckte ut sig, inramad av blomrabatter, buskar och träd. På andra sidan gräsmattan, mot väster, öppnade sig landskapet, en park med enstaka lindar, almar och städsegröna ekar, och där-

bakom så de mjukt böljande åkrarna och de vita molnbergen vid horisonten. Tysta betraktade vi länge denna anläggning som steg för steg, i lägre och högre avsatser drog blicken mot fjärran, och vi trodde oss vara alldeles ensamma tills vi fick se en orörlig gestalt ligga i halvskuggan som en hög ceder i trädgårdens sydvästra hörn kastade över gräsmattan. Det var en gammal man som stödd på armbågen och med handen under hakan tycktes helt försunken i anblicken av den plätt jord han hade omedelbart framför ögonen. Vi gick bort mot honom över gräset som gav en underbar svikt åt varje steg vi tog. Men inte förrän vi var nästan alldeles inpå lade han märke till oss och reste sig, inte utan en viss förlägenhet. Fastän storväxt och bredaxlad verkade han undersätsig, ja faktiskt riktigt liten. Det kom sig kanske av att han, som det snart skulle visa sig, alltid bar ett par guldbågade läsglasögon med halvglas som han med sänkt huvud tittade över kanten på, varigenom han måtte ha vant sig vid att inta en böjd, nästan bedjande hållning. Det vita håret var bakåtkammat, men enstaka testar föll ideligen ner i den påfallande höga pannan. I was counting the blades of grass, sade han som ursäkt för att han varit så borta i tankarna. It's a sort of pastime of mine. Rather irritating, I am afraid. Han strök tillbaka en av de vita hårtestarna. Rörelserna var tafatta men på samma gång fulländade, och hans sätt att presentera sig som dr Henry Selwyn utmärktes av en förbindlighet som för länge sedan kommit ur bruk. Vi var säkert, tillade han, komna för att se på lägenheten. Såvitt han visste var den inte bortlovad än, men hur som helst måste vi tåla oss till dess att mrs Selwyn kom tillbaka, ty det var hon som rådde om huset, han var bara en som bodde i trädgården, a kind of ornamental hermit. Under samtalet som följde på dessa första yttranden hade vi gått längs järnstaket som skilde trädgården från det öppna parklandskapet. Vi hejdade oss lite. Runt en aldunge kom tre tunga skimlar skumpande under frustningar och i trav så att gräset sprätte om hovarna. Förväntansfulla ställde de upp sig framför oss. Dr Selwyn matade dem med det han hade i

byxfickan och strök dem över mularna. De äter sitt nådabröd hos mig, sade han. Jag köpte dem för några pund på hästauktion ifjol, annars skulle de säkert ha gått till slakt. De heter Herschel, Humphrey och Hippolytus. Om deras tidigare liv vet jag ingenting, men de såg ruskiga ut när jag köpte dem. Huden var full med kvalster, blicken skum och hovarna alldeles fransiga av att de fått stå så länge ute på ett blött fält. Vid det här laget, sade dr Selwyn, har de återhämtat sig någorlunda, och kanske har de ett par goda år kvar. Sedan tog han farväl av de synbarligen mycket tillgivna hästarna, och under det att han då och då stannade upp och blev utförligare i det han talade om promenerade han med oss bort till de mer av-sides belägna delarna av trädgården. Genom buskaget på gräsmattans sydsida ledde en stig till en av hasselbuskar kantad gång. I grenverket som slöt sig till ett tak över oss huserade gråa ekorrar. Marken var översållad med skalen efter de uppbrutna nötterna, och hösttidlösa i hundratal fångade upp det dämpade ljus som silade in mellan de redan torrt prasslande bladen. Hasselgången

slutade vid en tennisplan längs vilken löpte en vitmenad tegelmur. Tennis, sade dr Selwyn, used to be my great passion. But now the

court has fallen into disrepair, like so much else around here. Inte bara köksträdgården, fortsatte han och pekade bort mot de halvt förfallna viktorianska växthusen och de urvuxna spaljéerna, inte bara köksträdgården höll på att duka under efter år av vanskötsel,

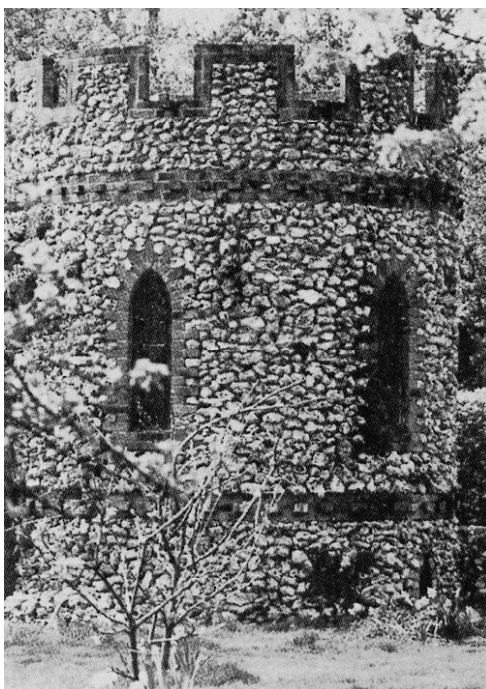
också den natur som skötte sig själv stönade och dignade under tyngden av de bördor som vi lassade på den, det kände han mer och mer. Trädgården, en gång anlagd för att mätta ett hushåll med många munnar och sådan att det året om därifrån hade kommit frukt och grönsaker på bordet, odlade med stor konstfärdighet, trädgården gav visserligen trots vanskötseln även idag så mycket att han hade långt mer än nog för sina egna, låt vara alltmer blygsamma behov. Den en gång mönstergilla trädgårdens förvildning hade för övrigt, sade dr Selwyn, den fördelen att det som fortfarande växte i den eller det som han utan större anstalter hade sått eller planterat här och där fick en i hans tycke osedvanligt fin smak. Vi gick mellan en sparrissäng med axelhög blast och en rad pampiga kronärtskockor bort till en liten grupp äppelträd på vilka det hängde ett oräkneligt antal rödgula frukter. Ett dussin av dessa sagolika äpplen, som sannerligen ifråga om arom överträffade allt jag smakat sedan dess, lade dr Selwyn på ett rabarberblad och gav dem till

Clara med kommentaren att sorten, passande nog, bar namnet Beauty of Bath.

Två dagar efter detta första möte med dr Selwyn flyttade vi in på Prior's Gate. Mrs Selwyn hade kvällen innan visat oss rummen, belägna på första våningen i en flygel, utrustade med ganska egenomliga möbler men annars vackra och stora, och vi hade genast känt oss mycket tilltalade av tanken att få tillbringa några månader här, ty utsikten från de höga fönstren mot trädgården, parken och molnbankarna på himlen var vida mer än enbart compensation för den dystra interiören. Man behövde bara titta ut, och strax försvann bakom en den gigantiska buffén, så ful att den någorlunda adekvat skulle kunna karakteriseras endast med ordet *gammaltysk*, strax upplöstes den ärtgröna färgen på köksväggarna och svävade, som genom ett under, det turkosgröna och kanske inte helt ofarliga gaskylskåpet bort. Hedi Selwyn, en som det snart skulle visa sig ytterst affärssinnad fabrikörsdotter från Biel i Schweiz, tillät att vi rustade lägenheten lite som vi tyckte. När vi hade målat badrummet vitt – det var inhyst i en egen tillbyggnad på kolonner av gjutjärn och kunde nås endast via en spång – kom hon till och med upp för att avge utlåtande om det fullbordade verket. Den för henne ovana anblicken gav upphov till den kryptiska kommentaren att badrummet i alla tider hade påmint henne om ett gammalt drivhus men nu påminde henne om ett nytt duvslag, en anmärkning som utgjorde en förintande dom över vårt sätt att leva och som jag därför minns än idag, utan att jag förmått ändra något i denna livsföring. Men här handlar det ju inte om det. Till vår lägenhet tog vi oss antingen via en, nu likaledes vitmålad, järntrappa som förband gården med badrumsspången, eller via bottenvåningen genom en dubbelpart på baksidan och en bred korridor, där det på väggen uppe under taket fanns ett komplicerat system av strängar med klockor för att kalla på tjänarna. Från denna korridor såg man in i det mörka köket där en kvinns person i obestämbär ålder alla dagens timmar höll på och donade, mest över vasken. Aileen, så hette

hon, hade håret snaggat ända upp i nacken, som på anstaltshjon. Hennes minspel och rörelser verkade virriga, hennes läppar var alltid våta, och jämt var hon klädd i en grå städrock som nådde ner till fotknölarna. Vad Aileen sysslade med i köket dag ut och dag in kunde varken jag eller Clara förstå, ty oss veterligt tillreddes där aldrig någon måltid, undantagandes en enda som jag kommer att redogöra för nedan. I väggen på andra sidan korridoren satt det cirka trettio centimeter ovanför stengolvet en dörr. Genom denna kom man in i ett mörkt trapphus från vilket det på varje våningsplan grenade sig gångar, dolda bakom dubbla väggar och byggda för att tjänarna i sitt oupphörliga spring hit och dit med kolhämtare, vedkorgar, städredskap, sängkläder och tebrickor inte jämt och samt skulle korsa herrskapets vägar. Ofta försökte jag tänka ut hur de där människorna måste ha varit funtade i skallen som kunde leva med föreställningen att någonstans bakom väggarna i rummen där de vistades rörde sig hela tiden ljudlöst tjänarnas skuggor, och jag inbillade mig att de borde ha varit rädda för det gengångaraktiga hos dem som utan rast och för en ringa penning skötte alla de dagliga sysslorna. Till våra i sig mycket vackra rum kom man normalt – också det hade känts olustigt – endast genom detta bakre trapphus på vars första avsats för övrigt också den alltid stängda dörren till Aileens kammare fanns. Bara en gång kunde jag kasta en blick ditin. En massa dockor, fint utstyrda och de flesta med huvudbonad, stod och satt överallt i det lilla rummet och låg också i sängen där Aileen själv sov, om hon sov överhuvudtaget och inte bara lågt sjungande lekte med sina dockor hela natten. På söndag och helgdagar kunde vi ibland se Aileen lämna huset iförd frälsningsarméuniform. Mestadels blev hon hämtad av en liten flicka som sedan gick bredvid henne och tillitsfullt höll henne i handen. Det tog ett tag innan vi i någon mån hade vant oss vid Aileen. Vad som faktiskt till en början fick oss att rysa var framför allt att hon nere i köket utan någon som helst yttre anledning emellanåt brast ut i ett underligt gnäggande skratt som trängde ända upp till första

våningen. Därtill kom att Aileen, bortsett från oss, var den enda ständigt närvarande invånaren i det väldiga huset. Mrs Selwyn befann sig ofta på resa veckor i sträck, eller så var hon ute ändå, upptagen med förvaltningen av de många lägenheter som hon hyrde ut inne i staden och på orter runtomkring. Dr Selwyn vistades utomhus så länge vädret tillät och höll vidare mycket till i det han kallade sin *folly*, ett litet eremitage, murat av flinta och beläget i ett

avlägset hörn av trädgården, där han hade installerat sig med det allra nödvändigaste. En av de första veckorna efter det att vi flyttat in stod han emellertid en morgon vid ett nerdraget fönster i ett av sina rum på västsidan av huset. Han hade glasögonen på, var klädd i skotskrutig nattrock och vit sidenhalsduk och stod just i begrepp att med ett oerhört långt, dubbelpipigt gevär avlossa ett skott ut i

luften. När skottet äntligen brann av, efter en evighet tycktes det mig, fick knallen hela omgivningen att skaka. Dr Selwyn förklarade senare för mig att han hade velat veta om det för storviltjakt avsedda geväret, som han skaffat sig för många år sedan när han var en ung man, fortfarande fungerade efter att det i årtionden hade stått oanvänt i hans påklädningsrum och, såvitt han kunde minnas, bara en eller ett par gånger fått någon översyn. Han hade, sade han, köpt geväret när han skulle ge sig ut till Indien för att där tillträda sin första tjänst som kirurg. Ett sådant gevär hade på den tiden hört till den obligatoriska utrustningen för sådana som han. Men bara en gång hade han gått på jakt med geväret och även den gången försummat att, som han ju bort, inviga det. Nu hade han bara velat veta om bössan dög något till och konstaterat att enbart rekylen kunde ta livet av en.

Dr Selwyn var annars, som sagt, knappast anträffbar inomhus. Han levde i sin eremitboning och gick helt och hållet upp i sina, enligt vad han vid ett tillfälle sade till mig, å ena sidan för var dag dunklare, å andra sidan allt entydigare och exaktare tankar. Besök tog han emot endast en gång under den tid vi fanns i huset. Jag tror det var på våren mot slutet av april – Hedi befann sig just i Schweiz – som dr Selwyn kom upp till oss en morgon och meddelade att han hade bjudit hem en god vän på middag, en som han hade många band till sedan gammalt, och att det skulle glädja honom mycket om vi, ifall det passade, ville utvidga detta sällskap om två till *un petit comité*. När vi kom ner vid åttatiden brann det i stora spisen i *the drawing room*, som var utrustat med flera fyrsitsiga soffor och tunga fåtöljer, en brasa mot den på kvällen mycket kännbara kylan. På väggarna hängde höga, fläckvis blindade speglar, där eldslågornas fladdrande mångfaldigades och ostadiga bilder framträdde. Dr Selwyn hade ifört sig tweedblazer med skinnbesatta armbågar och slips. Hans vän, som han presenterade för oss som den kände botanisten och entomologen Edward Ellis, var i motsats till honom själv mycket spensligt byggd och stod hela

tiden mycket rak i ryggen, medan dr Selwyn jämt lutade sig lite framåt. Även Edward var klädd i tweedblazer. Skjortkragen hade blivit för vid kring hans veckiga hals, vilken likt halsen på en del fjäderfän eller på en sköldpadda kunde åka ut och in som ett drag-spel, huvudet var litet, verkade på något sätt förhistoriskt eller tillbakabildat, men ögonen blänkte av en rent vidunderlig livfullhet. Vi talade först om mitt arbete och våra planer för de närmaste åren och vidare om vilket intryck vi, som var uppvuxna bland bergen, hade fått av England och i synnerhet av det flacka och platta grevskapet Norfolk. Skymningen föll. Dr Selwyn reste sig och tågade med en viss högtidlighet i täten för oss in i matsalen som låg i direkt anslutning till *the drawing room*. På ekbordet, som med lätthet skulle ha erbjudit plats för trettio gäster, stod två silverkandelabrar. Åt dr Selwyn och Edward var det dukat vid övre respektive nedre bordsändan, åt Clara och mig på långsidan mittför fönsterraden. Det hade nu hunnit bli nästan mörkt inne i huset, och även ute började grönskan blåna och djupna. Vid horisonten i väster däremot dröjde ljuset sig kvar, och där stod ett molnberg vars formationer, snövita ännu medan natten sänkte sig, påminde mig om de högsta massiven i Alperna. Aileen kom in med en serverings- och varmhållningsvagn, ett slags patentkonstruktion från trettioalet. Hon hade sin gråa städdrock på sig och gjorde tyst det hon skulle, på sin höjd mumlande något för sig själv. Hon tände ljusen, ställde karotterna på bordet och sjavade ut igen så som hon kommit, utan ett ord. Vi lade för oss själva, varvid vi fick lov att bära karotterna till varandra runt bordet. Förrätten bestod av några ynka gröna sparrisar under ett täcke av marinerade späda spenatblad. Huvudrätten utgjordes av broccolibuketter i smör och av i pepparmyntsvatten kokta färskpotatisar som, enligt vad dr Selwyn förklarade, i sandjorden i ett av de gamla växthusen blev valnötsstora redan i slutet av april. Till sist åt vi en med rörsocker beströdd och med grädde blandad rabarberkompott. Nästan allt kom således från den förvildade trädgården. Innan taffeln bröts ledde Edward in samtalet på Schweiz, kanske

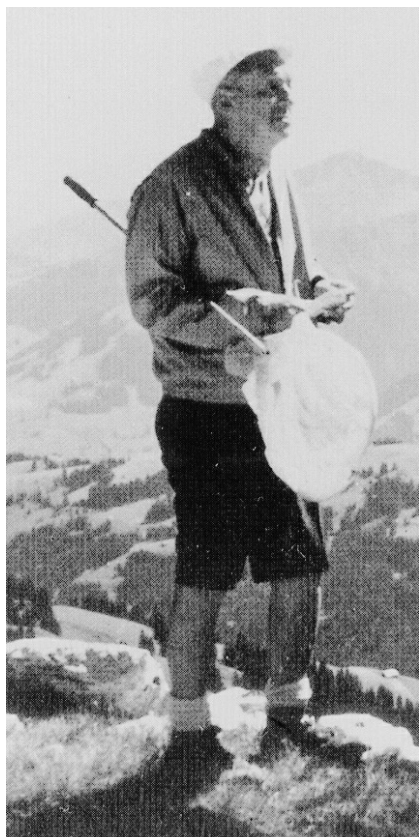
för att han trodde att dr Selwyn och jag där hade ett gemensamt tema. Faktiskt började dr Selwyn efter viss tvekan berätta om tiden han hade tillbragt i Bern kort före första världskriget. Han hade, så började han, sommaren 1913 vid tjugooett års ålder blivit klar med sin medicinska grundutbildning i Cambridge och direkt därefter farit till Bern i avsikt att studera vidare där. Med den saken hade det emellertid inte blivit som han tänkt sig, utan mesta tiden hade han varit i Berner Oberland och där mer och mer givit sig bergsbestigningen i våld. I synnerhet hade han uppehållit sig veckor i sträck i Meiringen och Oberaar, där han blivit bekant med en då sextiofemårig fjällförare vid namn Johannes Naegeli som han från första början hållit mycket av. Överallt hade han varit med Naegeli, på Zinggenstock, på Scheuchzerhorn och Rosenhorn, på Lauteraarhorn, Schreckhorn och Ewigschneehorn, och aldrig i hela sitt liv, varken förr eller senare, hade han trivts så bra som då i sällskap med den mannen. När kriget bröt ut och jag blev kallad tillbaka till England och inkallad, sade dr Selwyn, då var det, och det begriper jag fullt ut först nu när jag ser tillbaka, ingenting som föll sig så svårt för mig som avskedet från Johannes Naegeli. Inte ens skilsmässan från Hedi, som jag hade lärt känna i Bern vid jultid och som jag sedan gifte mig med efter kriget, gjorde tillnärmelsevis lika ont som skilsmässan från Naegeli. Jag kan fortfarande se honom stå och vinka på stationen i Meiringen. Fast kanske jag bara inbillar mig det, sade dr Selwyn lite lägre för sig själv, därför att Hedi har blivit mig alltmer främmande med åren under det att Naegeli tycks mig mer och mer förtrogen för var gång han dyker upp i mina tankar, trots att jag i själva verket inte har sett honom en enda gång sedan det där avskedet i Meiringen. Naegeli förolyckades nämligen kort efter mobiliseringen, på väg från Oberaarhyddan till Oberaar, och är sedan dess försvunnen. Man antar att han fallit ner i en spricka i Aaregletschern. Underrättelsen om det fick jag i ett av de första brev som nådde mig som kasernerad och uniformerad, och den orsakade en djup depression som närapå ledde till avsked från

tjänsten och som, så länge den varade, fick mig att känna det som om jag var begravnen under snö och is.

Men det där, sade dr Selwyn efter en längre paus, är gamla historier, och vi ville ju egentligen, vände han sig till Edward, visa våra gäster bilderna vi tog på vår sista resa till Kreta. Vi återvände till *the drawing room*. Vedträna glödde i mörkret. Dr Selwyn drog i en klocksträng till höger om öppna spisen. Nästan utan dröjsmål, som om hon hade väntat på signalen ute i korridoren, kom Aileen in med en liten vagn där projektorn var uppmonterad. Det stora *or moulu*-uret på spiselkransen och Meissenfigurerna, ett herdepar och en morian med brokiga kläder och rullande ögon, makades åt sidan, och den på en träram spända filmduk som Aileen också hade haft med sig in ställdes framför spegeln. Det svaga surrandet från projektorn hördes, och det annars osynliga dammet i rummet

blänkte till, darrande i käglan av ljus – ett förspel innan bilderna framträdde. Resan hade företagits på våren. Som under en ljusgrön slöja bredde ölandskapet ut sig framför oss. Ett par gånger såg man också Edward med fältkikare och portör eller dr Selwyn i knälånga shorts, med axelremsväska och fjärilshåv. En av bilderna liknade ända in i detalj ett foto av Nabokov, taget i bergen ovanför Gstaad, som jag ett par dagar innan hade klippt ut ur en schweizisk tidskrift.

Underligt nog verkade både Edward och dr Selwyn riktigt ungdomliga på bilderna de visade oss, trots att de redan varit långt över sextio vid tidpunkten för resan som nu låg exakt tio år tillbaka. Jag kände att de båda två inte utan en viss sinnesrörelse såg sig återvända ur det förflutna. Eller också var det bara något jag fick för mig därför att varken Edward eller dr Selwyn ville eller kunde säga något om dessa bilder i motsats till de många andra som visade öns vårflora och allsköns krypande och bevingade djur, så att en närpå fullkomlig tystnad rådde i rummet medan de darrade lätt på vita duken. På den sista av bilderna utbreddes sig framför oss Lasithis höglätt, fotograferad uppifrån en passhöjd i norr. Fotot måste ha tagits vid middagstid, ty solens strålar kom emot betraktaren. Berget Spathi, som i söder sköt upp över slätten, över 2 000 meter högt, såg ut som en hägring bakom floden av ljus. På den vidsträckta dalbotten bildade fälten med potatis och grönsaker, lundarna med fruktträd, de andra små trädklungorna och den obrukade jorden ett enda grönt i grönt, uppblandat med de vindhjulsdrevna pumparnas hundra och åter hundra vita segel. Också inför den bilden satt vi länge tysta, så länge rentav att glaset i den lilla ramen till sist sprang sönder och en mörk spricka löpte över filmduken. Anblicken av Lasithis höglätt, kvarhållen så länge, ja tills den sprang sönder, fäste sig djupt i mitt minne den gången, och ändå var den bortglömd en rundlig tid. Återupplivad blev den först ett par år senare, när jag på en Londonbiograf såg det drömsamtal som Kaspar Hauser för med sin lärare Daumer i köksträdgården till Daumers hus och där Kaspar till sin mentors glädje för första gången skiljer mellan dröm och verklighet i det att han inleder sin berättelse med orden: Ja, jag drömde. Jag drömde om Kaukasus. Kameran rör sig sedan från höger till vänster i en vid båge och visar oss ett panorama: en av bergskedjor omgiven höglätt som ser mycket indisk ut och där det mellan gröna buskage och skogsdungar reser sig pagodliknande torn- eller tempelbyggnader med underligt trekantiga fasader, *follies*, vilka i det ljus

som pulserande tonar över bilden ständigt på nytt påminner mig om seglen på vindhjulen i Lasithi, dem som jag alltså inte har sett i verkligheten.

I mitten av maj 1971 flyttade vi från Prior's Gate, eftersom Clara en eftermiddag hastigt och lustigt hade köpt ett hus. Under den första tiden saknade vi den vida utsikten, men i gengäld hade vi nu utanför våra fönster två pilar med gröna och grå lansetter som även vindstilla dagar rörde sig nästan oavbrutet. Träden stod knappt femton meter från huset, och bladens spel var så nära inpå att man ibland när man tittade ut trodde sig vara en del av det. Med ganska jämna mellanrum hälsade dr Selwyn på oss i det ännu nästan alldeles tomma huset och hade med sig grönsaker och kryddor från sin trädgård – gula och blåa bönor, omsorgsfullt skrubbad potatis, sötpotatis, kronärtskockor, gräslök, salvia, körvel och dill. Vid ett av dessa tillfällen – Clara hade åkt in till staden – hamnade vi, dr Selwyn och jag, i ett längre samtal som började med att dr Selwyn frågade mig om jag aldrig hade hemlängtan. Jag kunde inte ge något riktigt svar på det, dr Selwyn däremot kom efter att ha tigit och tänkt efter ett tag med beaktelsen – något annat ord skulle inte återge vad det handlade om – att hemlängtan hade kommit över honom mer och mer de senaste åren. När jag frågade vart berättade han att hans familj hade utvandrat från en litauisk by i närheten av Grodno när han var sju år gammal. Det var på senhösten år 1899 som de, hans föräldrar, hans systrar Gita och Raja och hans morbror Shani Feldhendler hade farit till Grodno sittande på åkar Aaron Walds lilla vagn. I decennier hade bilderna av detta uttåg varit försvunna ur hans minne, men på sista tiden, sade han, gör de sig påminna igen och återkommer. Jag ser, sade han, hur läraren i vår *cheder* där jag gått i två år lägger handen på min hjässa. Jag ser de utrymda rummen. Jag ser mig sitta överst på vagnen, ser korsryggen på hästen, det vida bruna landskapet, gässen med sina sträckta halsar i dyn på bondgårdarna och väntsalen på järnvägsstationen i Grodno med sin överhettade kamin

som står fritt i rummet, omgiven av ett galler, och utvandrarfamiljerna som lagt sig ner runtom. Jag ser telegrafrådarna som går upp och ner utanför tågfönstren, ser husfasaderna i Riga, fartyget i hamnen och det mörka hörn på däck där vi gjorde oss hemmastadda så gott det gick i trängseln. Öppna havet, rökslingan, det grå fjärran, båten som hävde och sänkte sig, ångesten och hoppet som vi bar på, allt det, sade dr Selwyn, minns jag nu igen som om det varit igår. Efter en vecka ungefär, mycket tidigare än vi hade räknat med, var vi framme. Vi for in i en vid flodmynning. Överallt var det stora och små lastfartyg. På andra sidan vattnet sträckte sig ett platt landskap. Alla utvandrare hade samlats på däck och väntade på att Frihetsstatyn skulle dyka upp ur det drivande diset, ty alla hade de bokat en överfart till Amerikum som det hette hos oss. När vi gick i land hyste vi alljämt inte minsta tvivel om att det var Nya världens, den förlovade staden New Yorks mark vi hade under våra fötter. Men i själva verket hade vi, som det till vår sorg skulle visa sig efter ett tag – båten hade för länge sedan lagt ut igen – landat i London. De flesta av utvandrarerna fann sig av nödtvång i situationen, fast några höll länge fast vid tron att de var i Amerika, trots allt som bevisade motsatsen. I London alltså växte jag upp, i en källarlägenhet i Whitechapel, på Goulston Street. Min far, som var linsslipare, köpte för de medförda kontanterna in sig i en glasögonhandel som tillhörde en landsman från Grodno vid namn Tosia Feigelis. Jag gick i folkskolan i Whitechapel och lärde mig där engelska som i drömmen, så att säga över en natt, eftersom jag av kärlek läste varje ord från min undersköna unga lärarinna Lisa Owens läppar och på hemvägen till hennes åminnelse hela tiden upprepade allt som jag under dagen hade hört henne säga. Det var också denna sköna lärarinna, sade dr Selwyn, som anmälde mig till inträdesprövning i Merchant Taylors' School, då det för henne tydligen var en given sak att jag skulle lyckas få ett av de få stipendier som varje år tilldelades mindre bemedlade elever. Jag infriade hennes förväntningar; lyset i köket till tvårumslägenheten i Whitechapel, där jag

satt till långt in på natten när systrarna och föräldrarna för länge sedan hade gått i säng, slocknade aldrig, som min morbror Shani ofta anmärkte. Jag läste och lärde mig allt jag kom över och besegrade med allt större lätthet de högsta hinder. Det var en oerhörd sträcka jag hade tillryggalagt, så tycktes det mig vid slutet av min skoltid när jag hade klarat examensproven som den bäste i min årgång. Min självkänsla stod på topp, och som ett slags andra konfirmation ändrade jag mitt förnamn Hersch till Henry och mitt efternamn Seweryn till Selwyn. Underligt nog kändes det sedan strax i början av mina medicinstudier – dem bedrev jag, återigen med hjälp av ett stipendium, i Cambridge – som om min läraktighet märkbart avtog, även om mina examensresultat hörde till de bästa också i Cambridge. Hur det fortsatte vet ni ju redan, sade dr Selwyn. Nu följde året i Schweiz, kriget, första tjänsteåret i Indien och giftermålet med Hedi, för vilken jag länge än hemlighöll min härkomst. På tjugo- och trettiotalen levde vi på stor fot, spillror-na efter det har ni sett. Så gick en god del av Hedis förmögenhet åt. Jag praktiserade visserligen inne i staden och som kirurg på sjukhuset, men mina inkomster enbart skulle inte ha tillåtit en sådan livsföring. Under sommarmånaderna gjorde vi bilturer tvärs-igenom Europa. Next to tennis, sade dr Selwyn, motoring was my greatest passion in those days. Bilarna står ju i garagen än idag och har kanske blivit värda en del igen vid det här laget. Men jag har aldrig kunnat förmå mig till att sälja något, except perhaps, at one point, my soul. People have told me repeatedly that I haven't the slightest sense of money. Jag har, sade han, inte ens haft förutseende nog att sörja för min ålderdom genom att betala in till någon av de där pensionskassorna. This is why I am now almost a pauper. Hedi däremot har hushållat bra med den antagligen inte alldeles obetydliga återstoden av sin förmögenhet och är säkert en rik kvinna idag. Fortfarande vet jag inte exakt vad det var som drev oss isär, pengarna eller den till slut ändå röjda hemligheten med min härstamning eller rätt och slätt att kärleken krympte. Åren under

det andra kriget och de följande decennierna var för mig en blind och ond tid som jag inte skulle kunna berätta något om, ens om jag ville. När jag 1960 måste sluta med min praktik och mina patienter bröt jag mina sista kontakter med den så kallade verkliga världen. Sedan dess är växterna och djuren nästan mitt enda umgänge. Jag kommer på något sätt bra överens med dem, sade dr Selwyn med ett närmast outgrundligt leende, reste sig och räckte mig handen till avsked, vilket var ytterst ovanligt.

Efter det besöket kom dr Selwyn till oss alltmer sällan och med allt längre mellanrum. Vi såg honom för sista gången den dagen då han till Clara hade med sig en bukett vita rosor mellan vilka det slingrade sig kaprifolrankor, kort innan vi for till Frankrike på lovet. Bara några veckor efter, på sensommaren, tog han livet av sig med en kula ur sitt tunga jaktgevär. Han hade, fick vi veta när vi kom tillbaka från Frankrike, satt sig på sängkanten, ställt geväret mellan benen, lagt käkbenet mot pipans mynning och sedan, för första gången sedan han köpte detta gevär inför färden till Indien, avlossat ett skott med avsikt att döda. När nyheten om detta förmedlades till oss föll det sig inte svårt för mig att komma över den förfäran som grep mig i förstone. Men som jag mer och mer lägger märke till har vissa saker den egenheten att de kommer igen, oväntat och oförmodat, ofta efter mycket lång tids bortovaro. I slutet av juli 1986 vistades jag några dagar i Schweiz. På morgonen den 23 åkte jag tåg från Zürich till Lausanne. När tåget saktade in och rullade över Aarebron in till Bern gled min blick över staden och upp mot bergen i Berner Oberland. Jag minns eller kanske inbillar jag mig nu bara att jag då för första gången på länge kom att tänka på dr Selwyn. Trekvart senare – jag skulle just, för att inte missa det ögonblick då Genève sjölandskapet öppnar sig, lika överraskande varenda gång, lägga ifrån mig en Lausannetidning som jag hade köpt i Zürich och nu bläddrat igenom – föll min blick på ett reportage av vilket framgick att kvarlevorna efter fjällföraren Johannes Naegeli, rapporterad saknad alltsedan sommaren 1914, efter 72 år

hade bragts i dagen igen av Oberaargletschern. – Så återvänder de alltså, de döda. Ibland efter mer än sju decennier kommer de fram ur isen och ligger vid moränkanten, en liten hög slipade benknotor och ett par broddade skor.

MERCREDI 23 JUILLET 1986 23 JUIL 1986
Trois fois coup sur coup dans les Alpes
 Ctt/FD/400/suspectes
Des linceuls s'
 Hier, on a identifié le cadavre d'un guide disparu en 1914.
 Mais le phénomène des glaces qui rendent leurs victimes es

■ Septante-deux ans après sa mort, le corps du guide bernois Johannes Naegeli a été libéré de son linceul de glace.
 PAR Véronique TISSIÈRES

Hier, on apprenait en effet que la dépouille découverte jeudi dernier sur le glacier supérieur de l'Aar était celle de cet homme de Wilingen (près de Meiringen) dont on avait perdu la trace depuis ces jours d'été 1914, où il resta

seul à la cabane du CAS. Agé, à l'époque de 66 ans, il est probable qu'il tenta de regagner la plaine par le glacier ; il n'y parvint jamais et toutes les recherches entreprises à l'époque demeurèrent sans résultats.
 Coïncidence ? Quelques jours avant la découverte de la dépouille du guide bernois, le corps d'un fantassin de l'armée austro-hongroise, victime de la Première Guerre mondiale, émergeait du Glogio Lungo (Dolomites). Début juillet, enfin, la Vallée-Blanche rendait le cadavre d'une de ses victimes...
 Trois cas recensés dans le massif alpin au cours des quinze premiers

jours de juillet ! C'est beaucoup, c'est même tout à fait exceptionnel, car la restitution de corps par les glaces contrairement à ce que pourraient laisser supposer les exemples ci-dessus reste un phénomène rare. « Rare mais cyclique, précise-t-on au service secours en haute montagne de la polivalaisanne. Il ne faut en effet pas perdre de vue que ces restitutions sont étroitement liées au mouvement des masses de glace. Certaines années, les glaciers du canton livrent deux victimes presque coup sur coup, puis plus rien pendant longtemps. »
 Ce fut le cas l'an dernier. Le corps d'une jeune femme, disparue quatre ans auparavant, fut retrouvé à la surface du glacier de Breney (val de Bagnes). Peu après, le Théodule rend

■ LE GLACIER DE L'AAR
 Qui vient de rendre un guide décédé en 1914.

L'histoire
 Film, légendes, la restitution de l'imaginaire. Mais il y a...
 ■ C'était en 1937. Fin août, la saison terminée, le gardien de la cabane Bertol (au-dessus d'Arolla) quitta la petite bâtisse pour la vallée. Il n'y arriva jamais. Des recherches furent entreprises, en vain. Qu'était-il devenu ? Les langues allaient bon train dans la région. Jura, on parla d'une escapade italienne. D'autant plus qu'il n'avait disparu seul, mais avec la caisse contenant les recettes du refuge. Pas une grosse somme, de quoi toutefois recommencer une nouvelle vie ailleurs.
 Sept ans plus tard, un guide repéra, émergant de la masse du glacier, une main tenant fermement